

Sikkerheds- situationen i Colombia

*fredsaftale, væbnede parter, udsatte
grupper og retsvæsen*

Udlændinge- og
Integrationsministeriet

Udlændingestyrelsen

© 2019 Udlændingestyrelsen

Udlændingestyrelsen
Ryesgade 53
2100 København Ø
Danmark

Tlf.: 35 36 66 00
nyidanmark.dk

Februar 2019

Alle rettigheder tilhører Udlændingestyrelsen.
Udlændingestyrelsens udgivelser kan frit citeres med tydelig kildegivelse.

Indhold

1. Introduktion	2
Kort	2
2. Colombia	3
Geografi, historie og styreform	3
3. Befolkning	3
3.1 Demografi og sprog	3
3.2 Etniske grupper	4
Oprindelige folk og afro-colombianere.....	4
4. Den væbnede konflikt	4
Oprørsgrupper vokser frem	5
Paramilitære grupper etableres	5
Førende narkokarteller	5
5. Fredsforhandlinger	6
Fredsftale	6
FARC, ELN og EPL	6
Sikkerhedsforhold for tidligere FARC-tilhængere.....	6
FARC-dissidenter	7
6. Den politiske situation i dag	7
Udsatte grupper i de sikkerhedsmæssige tomrum	7
7. Retssystemet: Forbedringer, tilgængelighed og korrupsion	9
7.1 Domstole og retssager	9
7.2 Overbelastet sikkerhedssystem	9
8. Bilag	11
Bilag A: Kort over de paramilitære grupper og oprørsgruppernes kontrolområder og tilstedeværelsen af coca-afgrøder i 2017.	11
Bilag B: Kort over områder, hvor FARC-dissidenter opererer	12
Bilag C: De væbnede parter i konflikten	13
FARC	13
ELN	14
EPL.....	15
AUC	16
Clan del Golfo.....	17
9. Kildeliste	18

1. Introduktion

I dette notat beskrives den seneste sikkerhedsmæssige udvikling i Colombia. Notatet indeholder baggrundsplysninger om Colombias demografi, politiske forhold og historie, med særligt vægt på udviklingen i den væbnede konflikt. Notatet fokuserer på den generelle sikkerhedssituation i landet efter den landsdækkende fredsaf tale mellem regeringen og oprørsgruppen FARC i 2016. Notatet afdækker, hvor de forskellige væbnede grupper opererer, og hvem de kæmper imod. Desuden er der oplysninger om de største væbnede gruppers rekrutteringsmetoder og de mest udsatte grupper i landet.

Notatet bygger på offentligt tilgængelige kilder fra internationale organisationer og rapporter udarbejdet af lantedokumentationsenheder i andre lande. Det er inden for dette kildemateriale ikke muligt at afdække alle facetter af de nævnte forhold, og notatet bør derfor ikke ses som udtømmende.

Kort

2. Colombia

Geografi, historie og styreform

Republikken Colombia ligger i det nordvestlige Sydamerika. Landet grænser op til det Caribiske hav mellem Panama og Venezuela og til Stillehavet mellem Ecuador og Panama. Dertil har Colombia en række småøer i det Caribiske hav og i Stillehavet.¹ Med tre store bjergkæder, der gennemløber landet, savannen og ørken nordpå samt jungleområderne vestpå har det uregelmæssige landskab gjort mange områder stort set ufremkommelige.²

Historisk set har Colombia haft en vigtig strategisk betydning grundet landets beliggenhed og de mange naturressourcer. Siden Colombia i 1819 løsrev sig fra kolonimagten Spanien, har landet været præget af regionale magtkampe, politiske modsætninger og flere forskellige væbnede konflikter. Fem årtier med væbnet kamp mellem regeringen og den venstreorienterede oprørsgruppe, FARC, blev afsluttet i 2016, hvor parterne indgik en fredsftale.³

I marts 2018 vandt det højreorienterede parti, Centro Democrático, valget, og Iván Duque tiltrådte som præsident i august samme år. Colombia fik samtidig sin første kvindelige vicepræsident, Marta Lucía Ramírez.⁴ Valgdeltagelsen steg med ca. 5,2 % sammenlignet med valget i 2014. Valgdeltagelsen steg i stort set alle provinser og særligt i de 10 provinser, som har været mest berørt af konflikten.⁵ Der blev blandt andet oprettet 9.709 ekstra valgsteder, og der var indsat ekstra politi og militær. Samtidig berettes der også om en stigning i mord på menneskerettighedsforkæmpere og aktivister i forbindelse med valget. Det ledte til store demonstrationer, og den daværende præsident, Juan Manuel Santos, igangsatte flere tiltag for at reducere volden.⁶

3. Befolkning

3.1 Demografi og sprog

Der bor knap 49 millioner mennesker i Colombia, hvoraf 7,7 millioner bor i hovedstaden, Bogotá.⁷ 77,8 % bor i storbyerne, 7,1 % i landsbyer og 15,1 % i mindre befolkede områder.⁸ Antallet af analfabeter ligger på 5 % og er en smule højere blandt mænd.⁹

Overordnet findes der tre store befolkningsgrupper i Colombia, hvoraf 3,4 % er oprindelige folk, og 10,3 % identificerer sig som afro-colombianere. Landets største befolkningsgruppe udgøres af *mestizoer*, som er en løs betegnelse for folk med blandet afstamning. De bor spredt over hele landet.¹⁰ Det officielle sprog er spansk, og derudover tales der mere end 60 forskellige sprog.¹¹

¹ Udenrigsministeriet, *Landefakta*, udateret

² Den store danske encyklopædi 2017a

³ Den store danske encyklopædi 2017a; US Department of State 2018

⁴ United Nations Security Council 2018c: 1

⁵ United Nations Security Council 2018b: 1

⁶ United Nations Security Council 2018c: 1-2

⁷ Udenrigsministeriet, *Landefakta*, udateret

⁸ Departamento Administrativo Nacional Estadística 2018b

⁹ Departamento Administrativo Nacional Estadística 2018a

¹⁰ Departamento Administrativo Nacional Estadística 2008; Udenrigsministeriet, *Landefakta*, udateret

¹¹ Udenrigsministeriet, *Landefakta*, udateret

Katolicismen er den mest udbredte religion; derudover er en del andre religioner, som praktiseres af de oprindelige folk og af afro-colombianerne.¹²

3.2 Etniske grupper

Oprindelige folk og afro-colombianere

Der findes mere end 80 forskellige oprindelige folk.¹³ I dag lever 78,6 % af dem på landet, mens 21,4 % bor i byerne.¹⁴ På nationalt plan er oprindelige folk mobiliseret og repræsenteret i to hovedorganisationer,¹⁵ som arbejder for at beskytte deres rettigheder.¹⁶ De fleste afro-colombianere er bosat i urbane områder, men der er også et stort antal, der bor i den nordvestlige del af landet langs kysten. Der er stor arbejdsløshed, mange lever i fattigdom, og 60 % har ikke adgang til grundlæggende sundhedsydelser.¹⁷

Både afro-colombianerne og de oprindelige folk har historisk set været marginaliseret og oplevet diskrimination og stigmatisering.¹⁸ Begge grupper er de seneste årtier blevet mere konsoliderede i deres kamp for at forsvare og bevare deres kulturer, sprog og jordrettigheder.¹⁹ Et stort fremskridt var, da forfatningen fra 1888 blev afløst af en ny forfatning i 1991. Den nye forfatning gav bl.a. de oprindelige folk og afro-colombianerne politiske og kulturelle rettigheder.²⁰ Den colombianske regering bakkede op om FN's erklæring for oprindelige folks rettigheder i 2007,²¹ og i 2011 blev landets anti-diskriminationslov brugt for første gang i en domfældelse af en diskriminerende udtalelse om afro-colombianere og oprindelige folk.²² Selvom den nye forfatning på papiret beskytter afro-colombianere og oprindelige folks rettigheder, har den ikke medført store politiske ændringer.²³ Begge grupper er fortsat særligt udsatte for intern fordrivelse og jordløshed som en konsekvens af den mangeårige væbnede konflikt.²⁴

4. Den væbnede konflikt

Colombia har de seneste mange årtier været præget af en væbnet konflikt, der involverer regeringens sikkerhedsstyrker, paramilitære grupper, venstreorienterede oprørsgrupper og narkokarteller. Konflikten kan spores tilbage til en periode i landets historie, der i dag kaldes *La Violencia* ("volden"). *La Violencia* var en blodig borgerkrig, der varede fra 1946 til 1958 og kostede over 280.000 mennesker livet.²⁵

¹² Minority Rights Group International, udateret

¹³ Minority Rights Group International, udateret

¹⁴ International Work Group for Indigenous Affairs, udateret

¹⁵ De to hovedorganisationer er: The National Indigenous Organization of Colombia (Organización Nacional Indígena de Colombia) og Indigenous Authorities of Colombia (Autoridades Indígenas de Colombia).

¹⁶ International Work Group for Indigenous Affairs, udateret

¹⁷ Minority Rights group International, udateret

¹⁸ Minority Rights group International 2015; Minority Rights group International, udateret

¹⁹ Minority Rights Group International, udateret

²⁰ Minority Rights Group International, udateret; International Work Group for Indigenous Affairs, udateret

²¹ United Nations – Indigenous Peoples 2013

²² Minority Rights group International 2015

²³ Minority Rights Group International, udateret

²⁴ International Work Group for Indigenous Affairs, udateret; Minority Rights group International 2015

²⁵ Den store danske encyklopædi 2017a

Oprørsgrupper vokser frem

En af de væsentlige årsager til La Violencias udbrud var de store sociale og økonomiske skel mellem bønderne på landet og en fåtallig konservativ overklasse, som ejede størstedelen af de landområder, hvor bønderne arbejdede. Mordet på den populære liberale præsidentkandidat, Jorge Eliécer Gaitán, i april 1948, medførte en voldelig opstand i Bogotá, som siden spredte sig til store dele af landet. Oprørsgrupper blev dannet med støtte fra det liberale og det kommunistiske parti, og de begyndte at tage kontrol over store landområder. Her dannede de nye administrationsformer og mobiliserede tusindvis af bønder og jordløse landarbejdere. Disse grupper blev mødt af regeringens sikkerhedsstyrker, og der opstod voldelige sammenstød.²⁶ Den ustabile situation førte til en periode med militærdiktatur i 1950'erne. I 1958 tvang en regering sammensat af konservative og liberale de fleste af oprørsgrupperne til at demobilisere.²⁷ Den cubanske revolution i 1959 bevirkede dog, at de venstreorienterede oprørsgrupper i Colombia blev vakt til live igen. Flere af de vigtigste oprørsgrupper blev dannet i midten af 1960'erne, herunder *FARC* (1964)²⁸, *ELN* (1964)²⁹ og *EPL* (1967)³⁰ (se bilag C for flere detaljer om oprørsgrupperne).³¹

Paramilitære grupper etableres

Under den kolde krig begyndte skiftende regeringer, med støtte fra USA, at uddanne og organisere paramilitære grupper, der sammen med landets sikkerhedsstyrker skulle bekæmpe de venstreorienterede oprørsgrupper. I løbet af de næste årtier blev flere paramilitære grupper dannet, ofte på foranledning fra højreorienterede politikere, landejere og højtstående militærpersoner. Grupperne hævdede, at de beskyttede de civile fra de venstreorienterede oprørsgrupper, især *FARC* og *ELN*, men de beskyttede også eliten og senere narkokartellernes økonomiske interesser.³² Mange af de paramilitære grupper, der eksisterer i dag, har rødder tilbage til 1980'erne, heriblandt den største gruppe, *Clan del Golfo* ("Golfklanen"), også kendt som *Los Urabeños* eller *Autodefensas Gaitanistas de Colombia* (se bilag C for flere detaljer om *Clan del Golfo*).³³

Førende narkokarteller

Narkohandlen voksede parallelt med de politiske uroligheder, og de største narkokarteller havde hovedsæde i byerne Medellín og Cali. Både de venstreorienterede oprørsgrupper og de paramilitære grupper blev i løbet af 1980'erne involveret i den voksende narkoindustri, og narkokartellernes penge fremmede også korrupsionen blandt politikerne og i sikkerhedsstyrkerne.³⁴ Narkokartellerne spiller fortsat en stor rolle i det colombianske samfund. De kontrollerer omkring 80 % af verdensmarkedet for kokain. Den

²⁶ Den store danske encyklopædi 2017a; Zackrisson 1989: 5-7; World Peace Foundation 2016

²⁷ World Peace Foundation 2016

²⁸ *FARC* - EP står for *Las Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia - Ejército del Pueblo*, hvilket kan oversættes til "Colombias revolutionære væbnede styrker - folkets hær"

²⁹ *ELN* står for *Ejército de Liberación Nacional*, hvilket kan oversættes til "Den Nationale befrielseshær"

³⁰ *EPL* står for *Ejército Popular de Liberación* og kan oversættes til "Folkets befrielses hær"

³¹ Echandia 2016; Den store danske encyklopædi 2017

³² Den store danske encyklopædi 2017a; Stanford University 2015b; InSight Crime 2015

³³ InSight Crime 2015

³⁴ Den store danske encyklopædi 2017a

paramilitære gruppe Clan del Golfo er en af de mest magtfulde grupper. Den styrer meget af kokainhandlen i landet og kontrollerer flere af smuglerruterne til USA.³⁵

Siden 1980'erne har der været mange kampe mellem de forskellige parter i konflikten, hvilket har ført til flere politiske mord og mange civile ofre.³⁶ Selvom den væbnede konflikt startede som en politisk motiveret konflikt, er den i dag i højere grad præget af kampe om kontrollen over territorier og materielle ressourcer.³⁷

5. Fredsforhandlinger

Fredsftale

FARC, ELN og EPL

Siden 1989 er der blevet erklæret våbenhvile 27 gange mellem forskellige parter i den væbnede konflikt.³⁸ I 2016 underskrev regeringen en national fredsftale med landets største oprørsgruppe, FARC. Aftalen har været igennem fire års intense forhandlinger samt en modificering, da den i første omgang blev nedstemt ved en folkeafstemning. Fredsftalen er en historisk milepæl, der kan afslutte fem årtiers væbnet konflikt,³⁹ som har kostet over 200.000 mennesker livet og foranlediget 6 millioner interne fordrevne.⁴⁰

Fredsftalen består blandt andet af gennemgribende jord-og landbrugsreformer, et nyt retssystem, som skal sikre retfærdighed og forsoning for konfliktens ofre, samt politiske reformer, der skal sikre bred demokratisk deltagelse.⁴¹ Derudover dannede FARC et politisk parti⁴² og stillede op til valget i 2018.⁴³

Samtidig med at regeringen har forhandlet med FARC, har de også været i dialog med oprørsgruppen ELN. I 2016 blev den første våbenhvile i 50 år indgået; dog er der eksempler på, at både sikkerhedsstyrkerne og ELN har overtrådt fredsftalen. Under forhandlingerne har ELN blandt andet konsolideret og udvidet deres kontrol over tidligere FARC-kontrollerede områder.⁴⁴ Særligt efter et drabeligt angreb på en politiskole i Bogotá i januar 2019, angiveligt begået af en af ELN's undergrupper, er fredsforhandlingerne gået i hårknode.⁴⁵

Oprørsgruppen EPL har ikke ønsket at deltage i fredsforhandlingerne og anser FARC og ELN som forrædere på grund af deres dialog med regeringen.⁴⁶

Sikkerhedsforhold for tidligere FARC-tilhængere

FARC blev under fredsftalen fjernet fra EU's terrorliste,⁴⁷ og som et led i fredsftalen skulle FARC demobilisere. Afvæbningen blev monitoreret af FN's mission i Colombia, der i sommeren 2017 bekræftede,

³⁵ Den store danske encyklopædi 2017b

³⁶ Den store danske encyklopædi 2017a

³⁷ Minority Rights Group International, udateret

³⁸ Peace Research Institute Oslo 2018: 2

³⁹ Udenrigsministeriet, *Landefakta, fredsprocessen*, udateret

⁴⁰ International Crisis Group 2016

⁴¹ Udenrigsministeriet, *Landefakta, fredsprocessen*, udateret; United Nations Security Council 2018b

⁴² Partiet hedder: Common Alternative Revolutionary Force (Fuerza Alternativa Revolucionaria del Común). Læs mere på deres hjemmeside: <https://www.farc-ep.co/>

⁴³ United Nations Security Council 2018b: 9

⁴⁴ International Crisis Group 2017: 6-8; US Department of State 2018

⁴⁵ Johnson 2019

⁴⁶ International Crisis Group 2017: 6-8

at demobiliseringen var afsluttet.⁴⁸ I de områder, som har været hårdest ramt af den væbnede konflikt, er sikkerhedsforholdene fortsat vanskelige. Tidligere FARC-tilhængere og deres familier er særligt udsatte, og den manglende statslige indsats mod de paramilitære grupper betyder, at de er i risiko for overgreb.⁴⁹ I perioden september 2017 til april 2018 er der blevet dræbt op imod 44 forhenværende FARC-medlemmer og 18 familiemedlemmer.⁵⁰

FARC-dissidenter

FARC har tidligere opereret i 242 ud af landets 1.122 kommuner, og via fredsftalen ønskede regeringen, at statslige institutioner skulle overtage de områder, som FARC forlod.⁵¹ Dog er der fortsat flere væbnede grupper, som kæmper om territoriell kontrol over disse områder, heriblandt de FARC-dissidenter, som ikke har tilsluttet sig fredsprocessen.⁵² Der er tale om ca. 800-1.500 personer,⁵³ som primært opererer i områder, hvor FARC tidligere var aktive, navnlig i de sydlige provinser, grænseområdet til Venezuela samt kystregionerne langs Stillehavet⁵⁴ i provinserne Nariño, Cauca, Caquetá, Guaviare, Vaupés, Guainía og Meta (se bilag B).⁵⁵

Disse grupper fortsætter med at begå den samme type overgreb, som FARC begik (se bilag C). Mange dissident-grupperinger er mere voldelige end deres forgængere, og sommetider begår de overgreb mod lokalsamfundet for at opretholde kontrol.⁵⁶ Særligt i Tumaco udsættes civilbefolkningen for overgreb, og der forekommer forsvindinger og kidnapninger af personer, særligt lokale ledere, journalister og folk, som bryder med FARC-dissidenternes ordrer og sociale kontrol. Kvinder og piger er særligt udsatte, idet der er eksempler på voldtægter i de områder, som FARC-dissidenterne opererer i. Der meldes også om tvangsrekruttering af børn og flere bliver fordrevet fra deres land, navnlig oprindelige folk og afro-colombianere.⁵⁷

6. Den politiske situation i dag

Udsatte grupper i de sikkerhedsmæssige tomrum

Efter at FARC har trukket sig fra 98 % af deres tidligere kontrolområder, har staten endnu ikke formået at udfylde det sikkerhedsmæssige tomrum, som FARC har efterladt.⁵⁸ I flere af disse områder står staten svagt, og det udnyttes af flere væbnede grupper, der kæmper for at indtage områderne.⁵⁹ Paramilitære grupper, bandekarteller og oprørgruppers kamp om kontrol har blandt andet ført til angreb på det nationale politi; dette har især fundet sted i provinserne Cauca, Meta og Guaviare.⁶⁰ De væbnede gruppers

⁴⁷ European Union External Action 2016

⁴⁸ United Nations Verification Mission in Colombia 2018

⁴⁹ US Department of State 2018; Fundación Paz & Reconciliación 2017a: 67-69

⁵⁰ United Nations Security Council 2018b: 3

⁵¹ Fundación Paz & Reconciliación 2017a: 15

⁵² International Crisis Group 2017: 3-6

⁵³ US Department of State 2018

⁵⁴ International Crisis Group 2017; US Department of State 2018; United Nations High Commissioner for Refugees 2015

⁵⁵ International Crisis Group 2017: 3

⁵⁶ International Crisis Group 2017:5

⁵⁷ Human Rights Watch 2018b

⁵⁸ Fundación Paz & Reconciliación 2017a: 5

⁵⁹ International Crisis Group 2017; Fundación Paz & Reconciliación 2017a

⁶⁰ United Nations Security Council 2018b: 3

sammenstød og kampe om territorial kontrol har medført højere usikkerhed især for befolkningen på landet og langs grænsen til Venezuela.⁶¹ Det har blandt andet ledt til tvangsfordrivelse og overgreb på civilbefolkningen, børn er blevet tvangsrekrutteret, og der er fare for landmineeksplosioner.⁶²

Den colombianske stat forsøger gennem flere tiltag at vinde kontrol over områderne. Der er blandt andet blevet ansat 80.000 soldater og politibetjente til at overtage de områder, som FARC har efterladt.⁶³ Det er dog en langsommelig proces, idet der er områder, hvor hverken hæren eller politiet har haft en permanent tilstedeværelse grundet den mangeårige væbnede konflikt.

Det er hovedsageligt i de områder, hvor der findes sikkerhedsmæssige tomrum, at civilbefolkningen udsættes for trusler, drab og vold fra blandt andet paramilitære grupper, bandekarteller og oprørsgrupper.⁶⁴ De følgende grupper er særligt udsatte:⁶⁵

- *Afro-colombianere:*

Særligt de afro-colombianere, som bor ved kystregionerne langs Stillehavet, hvor der handles og transporteres kokain, har været udsat for drab og trusler og er blevet fordrevet fra deres land. Det samme gælder dem, der bor i områder rige på naturressourcer, hvor der er minedrift.⁶⁶

- *Oprindelige folk:*

Særligt de oprindelige folk, hvis jord kan bruges strategisk af de forskellige væbnede grupper til at udvikle våben og transitzoner, har været udsat for trusler og voldelige angreb og er blevet fordrevet fra deres land. Det samme gælder dem, der bor i områder rige på naturressourcer.⁶⁷

- *Ledere af sociale organisationer og menneskerettighedsforkæmpere:*

I februar 2018 udstedte ombudsmanden en landsdækkende varslings og identificerede disse to grupper som særligt udsatte.⁶⁸ Drabstallene på dem er steget alarmerende efter fredsftalen blev indgået.⁶⁹ Mange af disse overgreb har fundet sted i provinserne Cauca, Nariño og Valle del Cauca.⁷⁰

- *Kvinder og piger:*

Kvinder og piger er særligt udsatte for kønsspecifik vold, og under den væbnede konflikt har seksuel vold været udbredt og anvendt systematisk af alle parter i konflikten.⁷¹

- *Børn:*

Flere af de involverede parter i konflikten har tvangsrekrutteret børn helt ned til 8-årsalderen.⁷²

- *Politibetjente*

Flere oprørsgrupper har kidnappet og dræbt politibetjente. Clan del Golfo er gået systematisk efter at myrde politibetjente og kalder strategien *Plan Pistola*. Der gives bl.a. en dusør til den, som dræber en

⁶¹ Fundación Paz & Reconciliación 2017a: 15-19; International Crisis Group 2017

⁶² International Crisis Group 2017:2 & 7-8, Amnesty International 2017

⁶³ International Crisis Group 2017: 1

⁶⁴ US Department of State 2018; International Crisis Group 2017: 1-2 & 17-20; Fundación Paz & Reconciliación 2017a: 19-20

⁶⁵ Listen over udsatte grupper er ikke udtømmende.

⁶⁶ United Nations for High Commissioner for Refugees 2015: 27-31; Amnesty International 2017

⁶⁷ United Nations for High Commissioner for Refugees 2015: 25-27; Minority Rights Group International, udateret; Amnesty International 2017

⁶⁸ United Nations Security Council 2018: 10

⁶⁹ Somos Defensores, 2018; United Nations Security Council 2018: 10

⁷⁰ Fundación Paz & Reconciliación 2017a: 63

⁷¹ United Nations Security Council 2018a: 10-11; United Nations for High Commissioner for Refugees 2015: 42-44

⁷² United Nations for High Commissioner for Refugees 2015

politibetjent. Dette forekommer især i provinserne: Antioquia, Arauca Cauca, Cesar, Chocó, Cundinamarca, Córdoba, Nariño og Norte de Santander.⁷³

- *Tidligere FARC-tilhængere og deres familier (se kapitel 5)*

7. Retsvæsen: Forbedringer, tilgængelighed og korrupsion

7.1 Domstole og retssager

Den colombianske forfatning sikrer et uafhængigt retsvæsen⁷⁴ og den enkeltes adgang til advokatbistand.⁷⁵ Regeringen respekterer generelt domstolenes uafhængighed.⁷⁶ Dog har de offentlige myndigheder en svag tilstedeværelse på landet, hvilket blandt andet medfører utilstrækkelig adgang til retslige myndigheder.⁷⁷ Det skyldes blandt andet, at de fleste anklagekontorer ligger i byerne, hvilket gør det svært for befolkningen på landet at benytte sig af dem.⁷⁸ Som en del af fredsforhandlingerne har regeringen udarbejdet langsigtede strategier, som blandt andet fokuserer på at styrke de mest udsatte områder, hvor der er en lav institutionel kapacitet.⁷⁹

Der er sket flere forbedringer i lovgivningen, som blandt andet vedrører vold mod kvinder. I 2015 vedtog regeringen en lov mod "femicide" (mord på kvinder grundet deres køn),⁸⁰ og straffen for disse mord ligger nu mellem 20 og 40 år.⁸¹ Dog er vold mod kvinder fortsat udbredt både i hjemmet og som et systematisk middel i den væbnede konflikt. Kun få sager rapporteres, og der er en høj grad af straffrihed, idet efterforskningen af sager og retsforfølgelsen af gerningsmænd er mangelfuld.⁸²

Der er inden for de senest år vedtaget love, der fremmer LGBT-personers rettigheder.⁸³ Dog forekommer der fortsat politichikane i form af voldtægt, tortur og vilkårlige anholdelser. Dette har medført, at LGBT-personer ofte undlader at opsøge myndighederne af frygt for yderligere diskrimination.⁸⁴

7.2 Overbelastet sikkerhedssystem

Korrupsion er udbredt i de offentlige myndigheder,⁸⁵ og meget af retsvæsenet er ineffektivt grundet overbelastning og mangel på kapacitet. I 2011 oprettede de colombianske myndigheder en særlig enhed, der skal beskytte personer i fare og deres familier. Derudover har anklagemyndigheden også et beskyttelsesprogram, som folk kan ansøge at blive en del af, hvis de modtager trusler og/eller er i risiko for at blive dræbt.⁸⁶ Disse beskyttelsesforanstaltninger står over for flere udfordringer såsom manglende

⁷³ Fundación Paz & Reconciliación 2017a: 56-57

⁷⁴ Constitución política de Colombia 1991: 114

⁷⁵ Constitución política de Colombia 1991: 18

⁷⁶ US Department of State 2018: 10-11

⁷⁷ International Crisis Group 2017: 19; Fundación Paz & Reconciliación 2017a: 33-35, 69, 112; Foreign and Commonwealth Office 2018; United Nations Security Council 2018b: 11

⁷⁸ International Crisis Group 2017: 25; United Kingdom: Foreign and Commonwealth Office 2018

⁷⁹ Departamento Nacional de Planeación: 24; United Nations Security Council 2018b: 11

⁸⁰ Human Rights Watch 2017

⁸¹ El congreso de Colombia 2015: 1

⁸² United Nations Human Rights Council 2018: 8; Human Rights Watch 2017; US Department of State 2018

⁸³ I 2015 blev det muligt for folk at revidere kønnet på deres identifikationsdokumenter uden forudgående retslig godkendelse, og i 2016 blev det lovligt for samme køn at gifte sig (Human Rights Watch 2017).

⁸⁴ US Department of State 2018: 34-35; Colombia Diversa 2017: 43-44

⁸⁵ US Department of State 2018

⁸⁶ Immigration and Refugee Board of Canada (2016)

kapacitet og ressourcer til at dække aktuelle behov⁸⁷ bl.a. grundet det stigende antal drab på menneskerettighedsforkæmpere i 2017.⁸⁸ Der er fortsat utilstrækkelig beskyttelse af bl.a. efterforskere og vidner især i sager, der involverer parterne i konflikten.⁸⁹ Nogle steder i landet tolererer eller direkte samarbejder sikkerhedsstyrkerne med kriminelle grupper og begår overgreb på civile.⁹⁰ Regeringen har forsøgt at forbedre procedurerne for retsforfølgelse af ansatte i sikkerhedsstyrkerne, men straffriheden er fortsat høj.⁹¹ Selektiv straffrihed er en historisk tendens i Colombia, især hvad angår overgreb på udsatte befolkningsgrupper.⁹² I sager, hvor lovovertrædelser er begået mod menneskerettighedsforkæmpere, er der ikke et retslig efterspil i 90 % af sagerne.⁹³ Regeringen har gjort tiltag for at ændre dette, blandt andet ved at udvide uddannelsen af de væbnede styrker i menneskerettigheder og i international humanitær folkeret.⁹⁴

⁸⁷ Immigration and Refugee Board of Canada (2016); Amnesty International 2017

⁸⁸ Amnesty International 2017

⁸⁹ US Department of State 2018; United Nations High Commissioner for Refugees 2015: 20

⁹⁰ International Crisis Group 2017; The Observatory for the Protection of Human Rights Defenders 2018: 3-4; US Department of State 2018

⁹¹ US Department of State 2018: 10-11

⁹² United Nations Human Rights Council 2018: 10, 13, 14; The Observatory for the Protection of Human Rights Defenders 2018

⁹³ World Against Torture 2018

⁹⁴ US Department of State 2018: 10-11

8. Bilag

Bilag A: Kort over de paramilitære grupper og oprørsgruppernes kontrolområder og tilstedeværelsen af coca-afgrøder i 2017⁹⁵

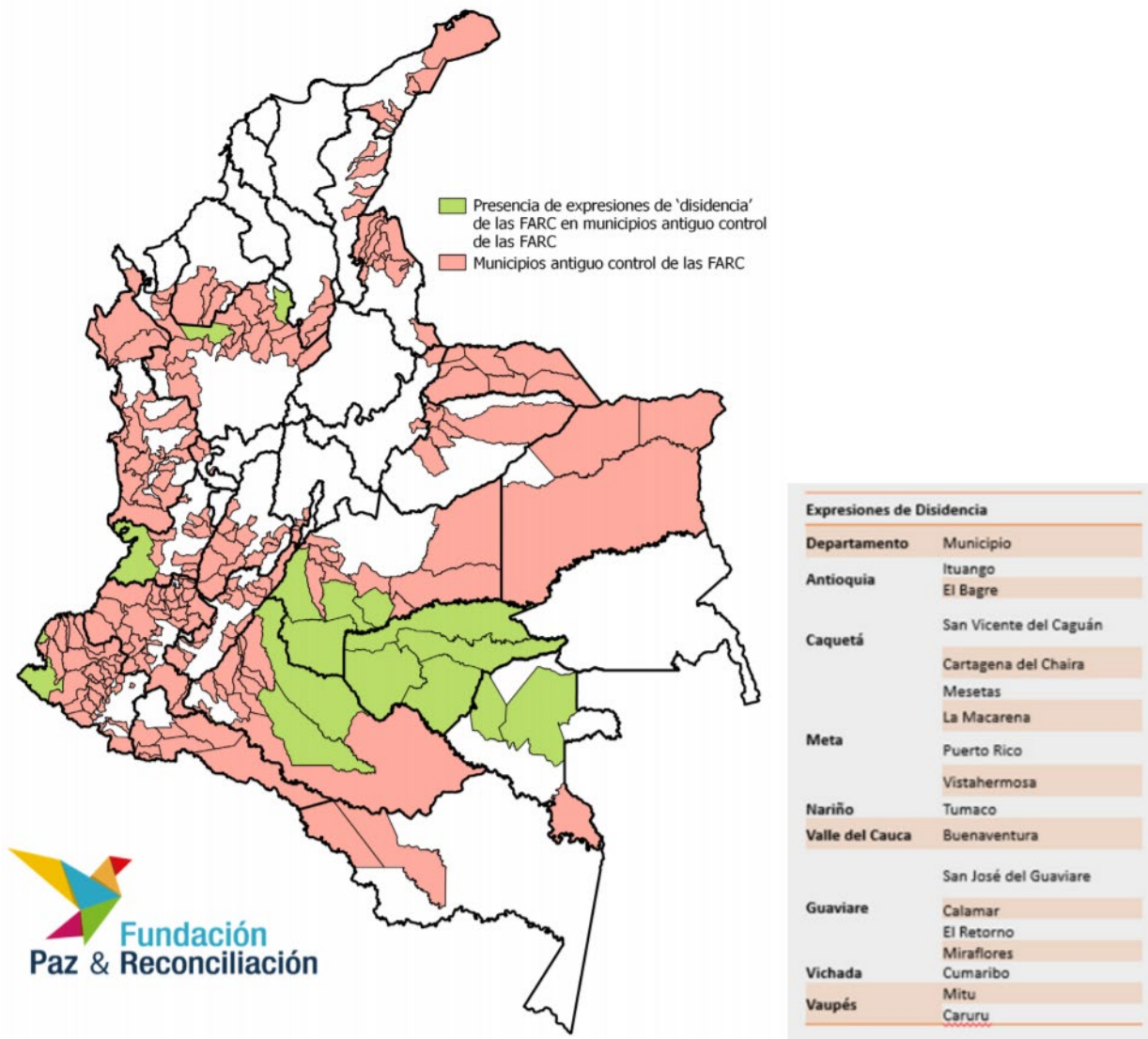

⁹⁵ International Crisis Group 2017

Bilag B: Kort over områder, hvor FARC-dissidenter opererer

De røde områder viser, hvor FARC havde kontrol før fredsftalen i 2016. De grønne områder viser, hvor FARC-dissidenter har kontrol.⁹⁶

Presencia de expresiones de 'disidencia' de las FARC en municipios antiguo control de las FARC

Fuente: Fundación Paz & Reconciliación.

⁹⁶ Fundación Paz & Reconciliación 2017a: 26

Bilag C: De væbnede parter i konflikten

FARC

Ophav og udbredelse

FARC blev dannet i 1964 som den væbnede fløj af det kommunistiske parti og bestod primært af bønder og landarbejdere.⁹⁷ Frem til fredsftalen i 2016 (se kapitel 5) var FARC Colombias største venstreorienterede oprørsgruppe.⁹⁸ FARC's indflydelse og størrelse har svinget meget gennem tiden. I 1980'erne ekspanderede gruppen og blev en regulær hær med fronter i de fleste provinser, særligt i provinserne Cauca, Huila og Tolima i den sydøstlige del af landet, i Meta, Caquetá og Guaviare i den centrale del af landet samt i Antioquia i den nordøstlige del af landet.⁹⁹ I 2002 nåede FARC sit højeste med over 20.000 kæmpere.¹⁰⁰ De colombianske sikkerhedsstyrker begyndte i 00'erne at føre en aggressiv væbnet kampagne mod FARC. Det ledte til, at flere af FARC's ledere blev dræbt,¹⁰¹ og gruppen blev trængt væk fra mange af sine fronter. Ved indgåelsen af fredsftalen i 2016 var antallet af FARC-kæmpere nede på 6-7.000.¹⁰²

Mål

FARC fulgte en marxistisk-leninistisk ideologi.¹⁰³ Gruppens erklærede mål var at befri landet fra eliten, som den mente, forhindrede befolkningen i at få adgang til jord og landets økonomiske ressourcer til fordel for udenlandske investorer og multinationale selskaber.¹⁰⁴ FARC's hovedmodstandere var statens sikkerhedsstyrker og paramilitære grupper med forbindelse til højrefløjen.¹⁰⁵

Metoder og finansiering

For at finansiere sin udvidelse gik FARC i starten af 1980'erne ind i kokainindustrien, hvilket medførte et brud med det kommunistiske parti. FARC begyndte også at ernære sig ved smugling af våben, ulovlig minedrift, afkrævning af skatter samt kidnapninger.¹⁰⁶ De rekrutterede primært deres medlemmer blandt befolkningen på landet, heriblandt et stort antal unge, der enten blev fristet af penge, sociale ydelser eller ideologien bag gruppen. FARC gennemførte bl.a. angreb på politi, militær og civil infrastruktur samt energiforsyninger. Skoler, hospitaler og huse var også militære mål, da regeringens sikkerhedsstyrker benyttede sig af dem som opholdssteder eller oprettede baser i nærheden.¹⁰⁷ Gruppen gjorde derudover også brug af landminer.¹⁰⁸

Udsatte grupper

FARC opererede i de områder, gruppen havde kontrol over, med forskellige metoder til at opretholde social kontrol, bl.a. ved at bestemme udgangstidspunkter for borgerne. Det gik især ud over afro-colombianere, idet den sociale kontrol var ødelæggende for deres autonomi og frihed til at udføre deres kulturelle

⁹⁷ BBC News 2016

⁹⁸ BBC News 2016

⁹⁹ Echandia 2016; Fundación Paz & Reconciliación: 26-29

¹⁰⁰ Echandia 2016

¹⁰¹ I 2008 døde FARC's mangeårige øverstbefalende Manuel Marulanda af naturlige årsager, og en af FARC's vigtigste ledere, Raul Reyes, blev dræbt i et bombeangreb. I 2011 blev Marulandas efterfølger, Alfonso Cano, også dræbt i et bombeangreb.

¹⁰² Echandia 2016; BBC 2016; United Nations High Commissioner for Refugees 2015: 13

¹⁰³ BBC News 2016

¹⁰⁴ Minority Rights Group International, udateret

¹⁰⁵ BBC News 2016

¹⁰⁶ BBC News 2016; Echandia 2016

¹⁰⁷ United Nations High Commissioner for Refugees 2015: 14

¹⁰⁸ United Nations High Commissioner for Refugees 2015: 13-14; BBC News 2016

traditioner. Oprindelige folks ledere samt andre autoriteter blev også udsat for trusler og drab.¹⁰⁹ Bønder blev tvangsfordrevet, og deres jord blev brugt til at udvikle våben- og kokain-transitzoner.¹¹⁰ FARC benyttede sig af tvangsrekruttering af både piger og drenge helt ned til 8-årsalderen¹¹¹, og de gennemførte flere rekrutteringskampagner på skoler.¹¹² FARC benyttede sig også af kidnapninger for at opnå løsesum;¹¹³ det var særligt børn, journalister, handelsfolk, soldater, politibetjente, politiske ledere og aktivister, som blev kidnappet. Kvinder blev også udsat for kidnapninger og holdt som sexslaver.¹¹⁴

ELN

Ophav og udbredelse

ELN blev ligesom FARC dannet i 1964 og rekrutterer hovedsagligt deres medlemmer blandt befolkningen på landet.¹¹⁵ Gruppen gennemgik en ekspansion i 1980'erne og var frem til regeringens fredsftale med FARC i 2016 den næststørste oprørsgruppe i landet. Da ELN var på sit højeste omkring år 2000, bestod gruppen af knap 5.000 personer.¹¹⁶

ELN har primært opereret i provinserne Guajira, Antioquia, Arauca, Santander og Norte de Santander i den centrale og nordøstlige del af landet.¹¹⁷ Efter fredsftalen er ELN begyndt at operere i flere af FARC's tidligere kontrolområder, især i provinserne langs stillehavskysten, herunder i Chocó og Nariño, det nordlige Cauca samt i området Buenaventura i Valle del Cauca. Gruppen er også begyndt at operere i det sydlige Córdoba nær den caribiske kyst (se bilag A).¹¹⁸

Mål

Ideologisk baserer ELN sig på kommunisme og befrielsesteologi.¹¹⁹ ELN er imod den kommercialiserede udnyttelse af naturressourcer via f.eks. olieproduktion og minedrift, hvorfor gruppen især har begået angreb på infrastrukturen, f.eks. ved at sprænge olierørledninger og elnet i luften.¹²⁰ I modsætning til FARC har ELN hovedsagligt fokuseret på at øge deres tilstedeværelse i zoner med minedrift og olieudvinding, hvor de kunne gennemføre målrettede angreb med grupper på få personer.¹²¹ Det seneste angreb fandt sted den 17. januar 2019 på en politiskole i hovedstaden Bogotá. Det er det blodigste angreb i Colombia siden 2003 med 21 dræbte og mere end 60 sårede.¹²²

Metoder og finansiering

ELN engagerede sig af ideologiske årsager til at begynde med ikke i kokainindustrien. I 1990'erne begyndte flere af ELN's lokalafdelinger dog at opkræve skatter fra lokale coca-bønder, og i de seneste år er dele af

¹⁰⁹ United Nations High Commissioner for Refugees 2015: 13

¹¹⁰ United Nations High Commissioner for Refugees 2015: 13-14

¹¹¹ United Nations High Commissioner for Refugees 2015: 14 & 46

¹¹² Immigration and Refugee Board of Canada 2013

¹¹³ BBC News 2016

¹¹⁴ US Department of State 2003

¹¹⁵ Immigration and Refugee Board of Canada 2013; Colombia Reports 2018b

¹¹⁶ Echandia 2016; United Nations High Commissioner for Refugees 2015: 15

¹¹⁷ Echandia 2016

¹¹⁸ International Crisis Group 2017: 6 & 15

¹¹⁹ Befrielsesteologi er en blanding af kristen teologi og marxistisk socio-økonomisk teori. Via passager fra Biblen fremhæver befrielsesteologien de fattige og de marginaliserede som Guds foretrukne folk, der har ret til at gøre oprør mod deres ringe vilkår. Colombia Reports 2018; McDermott 2002

¹²⁰ International Crisis Group 2017: 7; McDermott 2002; United Nations High Commissioner for Refugees 2015: 16

¹²¹ Echandia 2016

¹²² Johnson 2019

ELN også begyndt at fremstille kokain.¹²³ ELN har i højere grad end FARC benyttet sig af kidnapninger som et middel til at opnå finansiering.¹²⁴ Derudover har gruppen også gjort brug af landminer i kampen mod andre væbnede grupper og regeringens sikkerhedstyrker.¹²⁵

Udsatte grupper

ELN kidnapper især folk, der arbejder i olie- og energisektoren, eller journalister, som eksempelvis beskæftiger sig med olieindustrien eller er tilhængere af regeringen.¹²⁶ Derudover anvender ELN også tvangsrekruttering, hvilket særligt rammer børn, der er uden for uddannelsessystemet og unge, som arbejder i den uformelle industri.¹²⁷

Den væbnede konflikt mellem ELN og andre væbnede grupper har især konsekvenser for de oprindelige folk. De bliver udsat for voldelige angreb og er blevet fordrevet fra deres land grundet deres jords strategiske betydning samt de rige naturressourcer, der er i området.¹²⁸ ELN målretter deres angreb mod politibetjente, højtstående militærpersoner og folk, som samarbejder med disse grupper.¹²⁹

EPL

Ophav og udbredelse

EPL blev dannet i 1967 og har historisk set bestået af et par hundrede og op til 3000 personer. I 1960'erne og 1970'erne opererede EPL primært på landet i provinserne Córdoba og Antioquia nær grænsen til Panama, men i 1980'erne begyndte gruppen at ekspandere til urbane områder.¹³⁰ EPL indgik officielt en fredsftale med regeringen i 1991,¹³¹ men en lille gruppe på ca. 200 personer opererer fortsat i området Catatumbo i Norte de Santander-provinsen nær grænsen til Venezuela (se bilag A). EPL er ligesom ELN begyndt at operere i tidligere FARC-kontrollerede områder efter fredsftalen, særligt i Norte de Santander.¹³²

Mål

EPL er en venstreorienteret marxistisk oprørsgruppe. Deres overordnede mål er at vælte det siddende styre via en socialistisk revolution.¹³³

Metoder og finansiering

EPL begyndte i 1980'erne at ernære sig gennem narkoindustrien. Gruppen har ligeledes tjent penge via afpresning, kidnapninger og kvægtyveri.¹³⁴ EPL har også brugt landminer og blokeret veje, som førte til de områder, de kontrollerede.¹³⁵

¹²³ McDermott 2002; International Crisis Group 2017

¹²⁴ International Crisis Group 2017: 7; United Nations for High Commissioner for Refugees 2015:15; McDermott, Jeremy 2002

¹²⁵ International Crisis Group 2017: 7-8

¹²⁶ United Nations for High Commissioner for Refugees 2015: 16; Human Rights Watch 2019

¹²⁷ Human Rights Watch 2019; Immigration and Refugee Board of Canada 2018a; United Nations for High Commissioner for Refugees 2015: 45

¹²⁸ United Nations for High Commissioner for Refugees 2015:

¹²⁹ International Crisis Group 2017: 6-7

¹³⁰ Echandia 2016; Stanford University 2015b

¹³¹ Immigration and Refugee Board of Canada 2002

¹³² International Crisis Group 2017:

¹³³ Stanford University 2015b

¹³⁴ Stanford University 2015b; Immigration and Refugee Board of Canada 2002

¹³⁵ Immigration and Refugee Board of Canada 2003

Udsatte grupper

Landejere, turister og lokale bønder har været udsat for afpresning, trusler, kidnapninger og mord. Kvinder er særlig udsatte, idet der har været mange eksempler på seksuelle overgreb i de områder, hvor EPL opererer.¹³⁶

AUC

Ophav og udbredelse

Mange af de paramilitære grupper, der opererer i Colombia i dag, har rødder tilbage til 1980'erne. De paramilitære grupper blev ofte dannet på foranledning fra højreorienterede politikere, landejere og højtstående militærpersoner. De slog sig i 1997 sammen i en fælles styrke, som de kaldte "Colombias forenede selvforsvarsstyrker" (*Autodefensas Unidas de Colombia* (AUC)). AUC blev således en paraplyorganisation for paramilitære grupper i landområderne særligt i den nordvestlige del af landet, inklusiv Antioquia, Sucre og Bolívar, og i Urabá nær grænsen til Panama.¹³⁷ Da AUC var på sit højeste omkring år 2000, var organisationen aktiv i to tredjedele af landet og havde over 30.000 medlemmer. Regeringen indgik en fredsftale med AUC i 2005, og året efter demobiliserede AUC officielt.¹³⁸ Til trods for regeringens fredsftale med AUC var der dele af gruppen, der aldrig demobiliserede.¹³⁹

Mål

AUC blev etableret for at bekæmpe de venstreorienterede oprørsgrupper, især FARC og ELN, og organisationen hævdede at beskytte de civile fra at blive kidnappet af oprørsgrupperne.¹⁴⁰ Derudover var målet også at beskytte lokalsamfundet, eliten og senere narkokartellernes økonomiske interesser. Nogle medlemmer af AUC ønskede også politisk indflydelse.¹⁴¹

Metoder og finansiering

AUC samarbejdede med flere af de store narkokarteller. Denne alliance gav de paramilitære grupper adgang til våben, køretøjer og materiel. Organisationen deltog aktivt i produktionen og distributionen af kokain. AUC modtog penge fra politikere, den økonomiske elite, militærpersoner, lokale coca-bønder mv. mod beskyttelse fra de venstreorienterede oprørsgrupper.¹⁴²

Udsatte grupper

AUC's angreb var målrettet de venstreorienterede oprørsgrupper, især FARC og ELN, og formodede sympatisører og deres familiemedlemmer.¹⁴³ Herudover var oprindelige folk og afro-colombianere, fagforeningsledere, menneskerettighedsforkæmpere, religiøse ledere og lokale bønder også udsat for trusler og drab, og mange blev fordrevet fra deres jord.¹⁴⁴

¹³⁶ Stanford University 2015b; Immigration and Refugee Board of Canada 2002

¹³⁷ InSight Crime 2015; Stanford University 2015a

¹³⁸ Stanford University 2015a; United Nations High Commissioner for Human Rights 2015: 6; Immigration and Refugee Board of Canada 2012a

¹³⁹ Stanford University 2015a; InSight Crime 2015

¹⁴⁰ InSight Crime 2015

¹⁴¹ Stanford University 2015b

¹⁴² InSight Crime 2015

¹⁴³ InSight Crime 2015

¹⁴⁴ Stanford University 2015a

Clan del Golfo

Ophav og udbredelse

I årene efter fredsftalen med AUC opstod der nye væbnede grupper, hvoraf mange af medlemmerne var tidligere AUC-folk.¹⁴⁵ Den største og mest magtfulde af dem blev dannet i 2006 og hedder *Clan del Golfo* ("Golf-klanen"), også kendt som *Los Urabeños* eller *Autodefensas Gaitanistas de Colombia*.¹⁴⁶ Clan del Golfo består både af uniformerede militante grupperinger og kriminelle bander, og det er derfor svært at få overblik over gruppens størrelse og antal medlemmer.¹⁴⁷ Gruppen selv hævder at bestå af mere end 8.000 mand, mens regeringen har vurderet gruppens størrelse til 2.000 medlemmer.¹⁴⁸

Den væbnede del af Clan del Golfo opererer i nogle urbane områder, men primært på landet og særligt i den nordvestlige del af landet, langs kysterne og ved grænserne til Panama og Venezuela. De er bl.a. aktive i Urabá, det sydlige Córdoba, det sydlige Bolívar, Antioquia, Cauca, Chocó og Nariño (se bilag A).¹⁴⁹

Mål

Gruppen kalder sig selv for en "selvforsvarsgruppe" og har mange af de samme mål som AUC. Således kæmper Clan del Golfo mod de venstreorienterede oprørsgrupper ELN og EPL om kontrol.¹⁵⁰ Clan del Golfo kæmper visse steder, heriblandt i Buenaventura og Valle del Cauca nær grænsen til Venezuela, dog også mod andre nye væbnede grupper så som *Los Rastrojos*.¹⁵¹ Clan del Golfo har et tæt samarbejde med flere af narkokartellerne, og deres mål er at udvide deres kontrol over narkotikamarkedet.¹⁵²

Metoder og finansiering

Clan del Golfo kontrollerer en stor del af narkotikamarkedet og ernærer sig desuden via illegal minedrift og afpresning.¹⁵³ Gruppen rekrutterer unge bandemedlemmer ved at tilbyde dem lønninger eller via trusler og tvang.¹⁵⁴

Udsatte grupper

Clan del Golfos går målrettet efter medlemmer af oprørsgrupper, formodede sympatisører, militærfolk, politimænd og civile.¹⁵⁵ Clan del Golfo tvinger lokale bønder til at dyrke coca, og nogle steder fordrives de fra deres land, eller i værste fald bliver de myrdet. Derudover anvender Clan del Golfo også tvangsrekruttering, hvilket særligt rammer børn og unge. Der er eksempler på, at kvinder udsættes for vold og seksuelle overgreb i de områder, hvor gruppen opererer.¹⁵⁶ Derudover bliver politiske ledere, menneskerettighedsforkæmpere og fagforeningsaktivister også udsat for trusler, forfølgelse og drab.¹⁵⁷

¹⁴⁵ Stanford University 2015a; InSight Crime 2015

¹⁴⁶ International Crisis Group 2017: 9; Fundación Paz & Reconciliación 2017a: 22

¹⁴⁷ International Crisis Group 2017: 9; Colombia Reports 2018; Global Security 2018

¹⁴⁸ International Crisis Group 2017: 9

¹⁴⁹ Global Security 2018; International Crisis Group 2017: 9

¹⁵⁰ International Crisis Group 2017: 9-10

¹⁵¹ Immigration and Refugee Board of Canada 2018c

¹⁵² International Crisis Group 2017: 10; Colombia Reports 2018a

¹⁵³ International Crisis Group 2017

¹⁵⁴ Fundación Paz & Reconciliación 2017a: 22; Fundación Paz & Reconciliación 2017b

¹⁵⁵ InSight Crime 2015

¹⁵⁶ Immigration and refugee board of Canada 2017; Colombia Reports 2018; Human Rights Watch 2018

¹⁵⁷ Rutas del Conflicto 2017

9. Kildeliste

- Amnesty International (2017): *Colombia: Unprotected Peace*, 2017.
<https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2017/11/colombia-peace-process-one-year-later/>
- Amnesty International (2014): *Historic Colombia-FARC declaration fails to guarantee victims' right to justice*, 9. juni 2014. <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2014/06/historic-colombia-farc-declaration-fails-guarantee-victims-right-justice/>
- BBC News (2016): *Who are the FARC?* 24. november 2016. <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-36605769>
- Colombia Diversa, (2017): *LA DISCRIMINACIÓN, una guerra que no termina — Informe de Derechos Humanos de Personas Lesbianas, Gays, Bisexuales y Trans Colombia 2017*, 2017.
http://colombiadiversa.org/colombiadiversa2016/wp-content/uploads/2018/07/A-0450_OS_baja-Informe-DDH.pdf
- Colombia Reports (2018): *Gaitanista Self-Defense Forces of Colombia (AGC) / Gulf Clan*, 23. oktober 2018.
<https://profiles.colombiareports.com/agc-gulf-clan/>
- Colombia Reports (2018): *National Liberation Army (ELN)*, 27. oktober 2018.
<https://profiles.colombiareports.com/eln/>
- Constitución política de Colombia (1991): *Título VIII: De la rama judicial*, 1991.
<https://www.ramajudicial.gov.co/documents/10228/1547471/CONSTITUCION-Interiores.pdf>
- Council of the EU (2016): *Colombia: EU suspends actions against the FARC*, 27. september 2016.
<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/09/27/colombia-eu-suspends-farc/>
- Den store danske encyklopædi (2017a): *Colombia - historie*, 24. august 2017.
[http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Syd-og_Mellemamerika/Colombia_og_Ecuador/Colombia_\(Historie\)](http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Syd-og_Mellemamerika/Colombia_og_Ecuador/Colombia_(Historie))
- Den store danske encyklopædi (2017b): *Colombia - Narkotika*, 24. august 2017.
[http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Syd-og_Mellemamerika/Colombia_og_Ecuador/Colombia_\(Narkotika\)](http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Syd-og_Mellemamerika/Colombia_og_Ecuador/Colombia_(Narkotika))
- Departamento Administrativo Nacional Estadística (2008): *Censo de población y vivienda de Colombia Año 2005*, september 2008. https://www.dane.gov.co/files/censos/Grupo_mixto22%20_PUBL.pdf?&
- Departamento Administrativo Nacional Estadística (2018a): *Cuántos somos?* November 2018.
<https://www.dane.gov.co/index.php/estadisticas-por-tema/demografia-y-poblacion/censo-nacional-de-poblacion-y-vivenda-2018/cuantos-somos>
- Departamento Administrativo Nacional Estadística (2018b): *Dónde estamos?* November 2018.
<https://www.dane.gov.co/index.php/estadisticas-por-tema/demografia-y-poblacion/censo-nacional-de-poblacion-y-vivenda-2018/donde-estamos>

Departamento Nacional de Planeación (DNP): *Plan marco de implementación, acuerdo final para la terminación del conflicto y la construcción de una Paz estable y duradera*, udateret.

[https://colaboracion.dnp.gov.co/CDT/Conpes/Econ%C3%B3micos/3932_Anexo%20B_Plan%20Marco%20e%20Implementaci%C3%B3n%20\(PMI\).pdf](https://colaboracion.dnp.gov.co/CDT/Conpes/Econ%C3%B3micos/3932_Anexo%20B_Plan%20Marco%20e%20Implementaci%C3%B3n%20(PMI).pdf)

Echandia, Emilio (2015): *Cincuenta años de cambios en el conflicto armado colombiano (1964-2014)*,

Universidad del Externado, 27. august 2015. <https://zero.uexternado.edu.co/cincuenta-anos-de-cambios-en-el-conflicto-armado-colombiano-1964-2014/>

European Union External Action (2016): *EU suspends FARC from terrorist list to support Colombia peace deal*, september 2016.

https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/10564/eu-suspends-farc-from-terrorist-list-to-support-colombia-peace-deal_en

El Congreso de Colombia (2015): *“Por la cual se crea el tipo penal de feminicidio como delito autónomo y se dictan otras disposiciones”* (Rosa Elvira Cely), 6. juli 2015.

<http://wp.presidencia.gov.co/sitios/normativa/leyes/Documents/LEY%201761%20DEL%2006%20DE%20JULIO%20DE%202015.pdf>

Fundación Paz & Reconciliación (2017a): *Como va la Paz, Segundo Informe de la Iniciativa Unión por la Paz*,

juli 2017. <https://colombiaplural.com/wp-content/uploads/2017/07/INFORME.pdf>

Fundación Paz & Reconciliación (2017b): *Así opera el Clan del Golfo*, september 2017.

<https://pares.com.co/2017/09/15/asi-opera-el-clan-del-golfo/>

Global Security (2018): *Clan del Golfo (Gulf Clan) Clan Usuga / Autodefensas Gaitanistas*, 2018.

<https://www.globalsecurity.org/military/world/para/clan-del-golfo.htm>

Human Rights Watch (2017): *World Report 2017 - Colombia*, 2017. <https://www.hrw.org/world-report/2017/country-chapters/colombia>

Human Rights Watch (2018): *World Report 2018 - Colombia*, januar 2018.

<http://www.refworld.org/docid/5a61ee86a.html>

Human Rights Watch (2019): *World Report 2019 - Colombia*, 17 January 2019.

<https://www.ecoi.net/en/document/2002215.html>

Immigration and Refugee Board of Canada (2002): *Colombia: The status and activities of the Popular Liberation Army (Ejército Popular de Liberación, EPL); whether the EPL uses extortion, kidnapping and violence to further their cause; whether authorities are successful in combating EPL initiatives (2002 - February 2003)*, 14. februar 2002. <https://www.refworld.org/docid/3f7d4d791c.html>

Immigration and Refugee Board of Canada (2012): *Colombia: Paramilitary successor groups and new criminal bands (bandas criminales, bacrim), including areas of operation and criminal activities; state response to successor groups and bacrim, including reintegration of combatants and assistance offered*, 22. marts 2012. <https://www.justice.gov/sites/default/files/eoir/legacy/2013/11/07/COL104030.E.pdf>

Immigration and Refugee Board of Canada (2012): *Responses to Information Requests*, 30. marts 2012.

<https://www.justice.gov/sites/default/files/eoir/legacy/2013/11/07/COL104011.E.pdf>

Immigration and Refugee Board of Canada (2013) *Colombia: Recruitment methods of armed groups, including the Revolutionary Armed Forces of Colombia (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia, FARC) (2011-March 2013)*, 10. April 2013. <https://www.refworld.org/docid/5188f33e4.html>

Immigration and Refugee Board of Canada (2017): *Colombia: Paramilitary successor groups and criminal bands (bandas criminales, BACRIM), areas of operation and criminal activities, including the Clan del Golfo (also known as Urabeños or Autodefensas Gaitanistas de Colombia); state response, including reintegration of, and assistance to, combatants (May 2016-March 2017)*, 24. april 2017. <https://www.refworld.org/docid/591614014.html>

Immigration and Refugee Board of Canada (2018a) *Colombia: The National Liberation Army (Ejército de Liberación Nacional - ELN), including number of combatants and areas of operation; activities, including ability to track victims; state response and protection available to victims (2016-April 2018)*, april 2018. <http://www.refworld.org/docid/5afada6c4.html>

Immigration and Refugee Board of Canada (2018b): *Colombia: The Revolutionary Armed Forces of Colombia (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia, FARC), including demobilization of former combatants; information on dissident groups, including number of combatants, areas of operation, activities and state response*, april 2018. <https://www.refworld.org/country,,,COL,,5afad95e4,0.html>

Immigration and Refugee Board of Canada (2018c): *Colombia: The presence and activities of Los Rastrojos, including in Buenaventura; information on their relationship with the Gaitanist Self-Defense Forces of Colombia (Autodefensas Gaitanistas de Colombia, AGC) [also known as Gulf Clan (Clan del Golfo) or Úsuga Clan (Clan Úsuga), and formerly known as Los Urabeños]; state response (2017-April 2018)*, april 2018. <https://www.refworld.org/docid/5afadb104.html>

Immigration and Refugee Board of Canada (2016): *State protection programs for victims and witnesses of crimes; requirements to access the programs; statistics on the number of applications for relocation that are granted and refused duration and effectiveness of these programs*, 6. April 2016. <https://www.refworld.org/docid/5729a24a4.html>

InSight Crime (2016): *AUC*, 17. november 2015. <https://www.insightcrime.org/colombia-organized-crime-news/auc-profile/>

International Crisis Group (2017): *Colombia's Armed Groups Battle for the Spoils of Peace, Latin America Report N°63*, 19. oktober 2017. <http://www.refworld.org/docid/59e9a8804.html>

International Crisis Group (2016): *Colombia's Final Steps to the End of War*, september 2016. <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/colombia/colombia-s-final-steps-end-war>

International Work Group for Indigenous Affairs (IWGIA): *Indigenous Peoples in Colombia*, udateret. <https://www.iwgia.org/en/colombia>

Johnson, Kyle (2019): *Bogotá Bomb Shatters Peace Talks with Colombia's Last Guerrillas, International Crisis Group*, 22. januar 2019. <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/colombia/bogota-bomb-shatters-peace-talks-colombias-last-guerrillas>

McDermott, Jeremy (2002): *Colombia's rebel kidnappers*, BBC News, 7. januar 2002.

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/1746914.stm>

Minority Rights Group International: *Colombia*, udateret.

<https://minorityrights.org/country/colombia/>

Minority Rights Group International (2015): *State of the World's Minorities and Indigenous Peoples 2015 - Colombia*, 2. juli 2015. <https://www.refworld.org/docid/55a4fa5d55.html>

Peace Research Institute Oslo (2018): *The Effects of Ceasefires in Colombian Peace Processes*, juli 2018.

<https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Ryland%2C%20Sag%20A5rd%20Landsverk%20et%20al-%20The%20Effect%20of%20Ceasefires%20in%20Colombian%20Peace%20Processes%20Conflict%20Trends%207-2018.pdf>

Rutas del Conflicto (2017), *Clan del Golfo amenaza con perpetuar la violencia en el Urabá*, maj 2017.

http://rutasdelconflicto.com/noticias/detalle_noticias.php?noticia=25

Somos defensores (2018): *Boletines Trimestrales 2017-2018*, november 2018.

<https://somosdefensores.org/boletines-trimestrales/>

Stanford University (2015a): *Mapping Militant Organizations: United Self-Defense Forces of Colombia*, 28. august 2015. <http://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/85#note4>

Stanford University (2015b): *Mapping Militant Organizations: Popular Liberation Army*, 29. august 2015.

<http://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/119>

The Observatory for the Protection of Human Rights Defenders (OBS) (2018): *Colombia: No Peace for Human Rights Defenders*, maj 2018. http://www.omct.org/files/2018/05/24862/colombia_report.pdf

Udenrigsministeriet: *Landefakta*, udateret. <http://colombia.um.dk/da/om-colombia/landefakta/>

Udenrigsministeriet: *Landefakta, fredsprocessen*, udateret. <http://colombia.um.dk/da/om-colombia/landefakta/fredsprocessen/>

United Kingdom: *Foreign and Commonwealth Office (2018): Human Rights and Democracy Report 2017 - Colombia*, 16. juli 2018. <https://www.refworld.org/docid/5b9109c93.html>

United Nations Geospatial Information Section (2016): *Colombia*, marts 2016 (kort over Colombia s. 3). <http://www.un.org/Depts/Cartographic/map/profile/colombia.pdf>

United Nations Human Rights Council (2018): *National report submitted in accordance with paragraph 5 of the annex to Human Rights Council resolution 16/21* Colombia*, 12. Marts 2018.

https://www.ecoi.net/en/file/local/1430750/1930_1524732942_g1806138.pdf

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) (2015): *Eligibility Guidelines for Assessing the International Protection Needs of Asylum-Seekers from Colombia*, september 2015.

<https://www.refworld.org/docid/560011fc4.html>

United Nations – Indigenous Peoples (2018): *Historical Overview*, september 2013.

<https://www.un.org/development/desa/indigenouspeoples/declaration-on-the-rights-of-indigenous-peoples/historical-overview.html>

United Nations Security Council (2018): *Report of the Secretary-General on conflict-related sexual violence*, marts 2018. [https://www.refworld.org/cgi-](https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=search&docid=5b29148d7&skip=0&query=sexual%20violence&coi=COL)

[bin/texis/vtx/rwmain?page=search&docid=5b29148d7&skip=0&query=sexual%20violence&coi=COL](https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=search&docid=5b29148d7&skip=0&query=sexual%20violence&coi=COL)

United Nations Security Council (2018b): *Report of the Secretary-General on the United Nations Verification Mission in Colombia*, 2. april 2018. https://colombia.unmissions.org/sites/default/files/n1808241_en.pdf

United Nations Security Council (2018c): *Report of the Secretary-General on the United Nations Verification Mission in Colombia*, juli 2018.

http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2018/723&Submit=Search&Lang=E

United Nations Verification Mission in Colombia (2018): *United Nations Verification Mission in Colombia*, februar 2018. https://colombia.unmissions.org/sites/default/files/e-book_unvmc_0.pdf

US Department of State (2003): *Country Report on Human Rights Practices 2003 - Colombia 2003*, 31. marts 2018. <https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2002/18325.htm>

US Department of State (2018): *Country Report on Human Rights Practices 2017 - Colombia 2017*, marts 2018. <https://www.state.gov/documents/organization/277563.pdf>

World Organisation Against Torture (2018): *Colombia: No peace for human rights defenders - Fact-Finding Mission Report*, maj 2018. http://www.omct.org/files/2018/05/24862/colombia_report.pdf

World Peace Foundation (2016): *Colombia: La Violencia*, 14. december 2016.

<https://sites.tufts.edu/atrocityendings/2016/12/14/colombia-la-violencia-2/>

Zackrisson, James (1989): *La Violencia: An Anomaly in Terrorism, Conflict Quarterly* vol 9, no 4, 1989.

<https://journals.lib.unb.ca/index.php/JCS/article/view/14865/15934>